

# GLAZBENA UMJETNOST

## I. SVRHA I CILJ

Svrha nastave glazbene umjetnosti u gimnaziji je sveobuhvatan odgoj mladeži u kulturi i, u tom sklopu, odgoj znatelja temeljnih značajki glazbe, a po mogućnosti aktivnoga sudionika u glazbenom životu svoje životne sredine (kao izvoditelj glazbe u amaterskim društvima ili redoviti posjetitelj koncertnih, kazališnih i drugih glazbenih priredbi, odnosno kao slušatelj umjetničke glazbe na radiju ili s različitih tonskih zapisa).

Programska građa glazbene umjetnosti u gimnaziji odražava se na činjenici da su učenici tijekom osnovne škole imali predmet Glazbena kultura te su, pretežno aktivno, a dijelom i teorijski, upoznali određene glazbene pojmove, stekli određena znanja o glazbi te su stekli osnove glazbene pismenosti (bar onoliko koliko je potrebno za grubo praćenje jednostavnijega notnoga zapisa). Ta prethodno stečena znanja i vještine služit će učenicima u daljnjoj nadogradnji učenikova glazbenoga obrazovanja u gimnaziji.

### ADAĆE:

- omogućiti učenicima nastavak upoznavanja izražajnih sredstava glazbe i njenih sastavnica,
- slušno i teorijski dopuniti poznavanje glazbala i pjevačkih glasova te različitih vrsta izvodačkih sastava (vokalnih, instrumentalnih i kombiniranih),
- upoznati temeljne glazbene oblike i najtipičnije vrste glazbenih djela,
- naučiti razlikovati značajke glazbe nastale tijekom pojedinih povijesnih razdoblja i na temelju tih značajki moći približno ustanoviti kojem razdoblju ili stilskom pravcu pripada neko upravo slušano djelo,
- upoznati veći broj umjetničkih glazbenih djela iz svjetske literature i saznati najznačajnije podatke o njihovim stvarateljima,

- upoznati vrijedna umjetnička dostignuća hrvatskih ranijih i suvremenih glazbenih stvaratelja,
- razviti u učenicima želju za samostalnim stjecanjem novih spoznaja i znanja o glazbenoj umjetnosti,
- osposobiti učenike da na temelju stečenoga znanja mogu sami približno procijeniti umjetničku razinu djela koja slušaju,
- poticati i razvijati potrebu mladih za praćenje glazbenoga (i cjelokupnoga umjetničkoga) života uže i šire životne sredine,
- steći svijest o razini cjelokupne hrvatske civilizacije i razviti u učenika želju da i sami njeguju vrijednosti naše glazbene tradicije i sudjeluju u njenoj stalnoj nadogradnji,
- poticati mladež na izravno osobno sudionništvo u izvodenju glazbe (u školskim ansamblima ili u umjetničkim društvima izvan škole).

Ostvarivanje zadaća nastave glazbene umjetnosti postižemo ponajprije slušanjem glazbenih djela (u izv. "živoj" izvedbi ili posredstvom mehaničke izvedbe), posjećivanjem odgovarajućih glazbenih priredbi, čitanjem primjerenih knjiga o glazbi i povremenim pjevanjem u razredu.

Nakon uvodnih nastavnih tema povezanih s pristupom glazbi, letimičnim pregledom stilskih razdoblja i različitima glazbenim sastavnicama, program uglavnom slijedi kronološki tijek razvoja glazbe i njenih stilova. Međutim, tom temeljnom programskom poretku gradiva ne treba robovati. Radi aktualizacije nastave, unutar redovitih nastavnih tema, slobodno se može umetnuti i neki drugi sadržaj (npr. obljernica nekoga istaknutog skladatelja ili posebno pripremanje učenika prije zajedničke nazočnosti nekom koncertu, obrada sadržaja opere, operete ili baleta, koji se upravo izvode u kazalištu).

## II. PROGRAMSKA GRAĐA

### a) Četverogodišnji program

U općoj, jezičnoj i klasičnoj gimnaziji gradivo glazbene umjetnosti raspodijeljeno je u četiri godine te se relativno temeljitije obraditi. U prvom je razredu veća pozornosti i vremena posvećeno slušno-analitičkom pristupu pojedinim sastavnicama glazbenoga govora, a u daljnjim razredima proširenje slušnih i teorijskih spoznaja s toga područja nastavlja i u sljedećim razredima, istodobno s cjelovitim pristupom cjelovitoj obradi gradiva.

*Okvirni raspored gradiva četverogodišnjega programa:*

- I. razred** - Sastavnice glazbenoga govora (ponavljanje i dopunjavanje slušnih iskustava s područja glazbenoga govora),
- Razvoj glazbe od njenih početaka do renesanse (tj. do kraja 16. st.).
- II. razred** - Barok, galantni stil i bečka klasika (cijelo 17. i 18. st.).

- III. razred** - Od romantizma do impresionizma (glazbena umjetnost tijekom 19. stoljeća).
- IV. razred** - Razvojni pravci glazbene umjetnosti tijekom 20. stoljeća.

#### Prvi razred

### 1. POSEBNE ZADAĆE:

- upoznati različite mogućnosti pristupa glazbenom djelu,
- naučiti sluhom, pomoću teorijskih objašnjenja, razlikovati učinke pojedinih sastavnica glazbe,
- steći pregled razvoja glazbe od njenih početaka do kraja renesanse,
- vježbom osposobiti učenika da samostalnom analizom i komentarom pokaže razumijevanje slušanoga djela (u sklopovima zadanima programom).

## 2. SADRŽAJI

### 2.1. UVOD - Razgovor o umjetnosti i glazbi

- glazbeni život u Hrvatskoj (u pojedinom gradu, županiji), koncertni i kazališni prostori pojedina grada, poznati umjetnici izvođači, odnos pojedinca prema glazbi i prema slušanju,
- glazba kao samostalna umjetnost i kao sredstvo dopune drugih sadržaja, glazba na radiju i TV, tijekom modne revije i sl.,
- slušatelj i njegov odnos prema glazbi.

#### Prijedlog za slušanje:

Neko popularno i prihvatljivo umjetničko djelo (jedan ili dva stavka po slobodnom izboru) npr.:

R. Schumann: Sanjarenje  
Musorgski - Ravel: Samuel Goldenberg i Schmuyle

### 2.2. GLAZBENO DJELO I NJEGOVE SASTAVNICE

- Kako valja slušati glazbeno djelo.
- Različite mogućnosti pristupa glazbenom stvaralaštvu (emocionalni pristup, deskripcija, izražavanje općeljudskih ideja, glazba kao zabava, glazba kao čista umjetnost zvuka).
- Sastavnice glazbenoga djela (sadržaj, namjena, izvodački sastav, tempo, mjera, ritam, glasnoća, tonski rod, melodija, harmonija, slog glazbe, oblik, ugodaj, stilske značajke).

#### Prijedlog za slušanje:

L.v. Beethoven: Simfonija br. 9, ulomak Finala  
Musorgski-Ravel: Samuel Goldenberg i Schmuyle  
J.S. Bach: Preludij u C-duru

### 2.3. TON I TONALITET

- Zvuk (ton, zvek i šum), svojstva tona.
- Suprotnost dur i mol-tonalitet.
- Modaliteti i pučki tonski sustavi.

#### Prijedlog za slušanje:

Demonstracija tonskih odnosa u izvodenju nastavnika i slušanje skladbi u mehaničkoj reprodukciji

F. Chopin: Étuda u E-duru,  
G.F. Händel: Suita u d-molu, Sarabande (tema)  
\*\*\*: Himna sv. Magnusa, lidijski modus  
\*\*\*: Cunctipotens genitor (I.), dorski modus  
Pučka popijevka iz Istre, po izboru, istarski način  
Vuprem oči, pučki napjev (Međimurje).

### 2.4. TEMPO, MJERA I RITAM

- Temeljno značenje pojmova, vrste mjera, značajke nekih ritamskih kombinacija (motorički ritam, plesni ritam,...)

#### Prijedlog djela za slušanje:

Demonstracija "uživo" - izvodenje istog primjera u različitom tempu.  
Chr.W. Gluck: Orfej i Euridika, Žalobni zbor pastira (ulomak), spori tempo  
J.S. Bach: Suita u h-molu, Badinerie, brzi tempo  
A. Hačaturjan: Gajane, Ples sa sabljama,  
M. Ravel: Bolero, završni ulomak, stalan plesni ritam  
I. Stravinski: Posvećenje proljeća, ulomak, raznolike ritamske i metričke strukture  
J.S. Bach: Preludij u c-molu (ili u C-duru) iz "Dobro ugođenog klavira", motorički ritam  
Neki primjer dječ glazbe, po izboru.

### 2.5. MELODIJA I HARMONIJA

- Pojam melodije, neki tipovi melodije, pojačavanje melodije udvostručavanjem ili većim brojem izvođitelja.
- Temeljno značenje pojma harmonija, konsonanca i disonanca.

#### Prijedlog djela za slušanje:

\*\*\*: Regina caeli, koral, jednoglasje, melodija  
M. Luther: Ein' feste Burg, jednoglasje, melodija  
M. Musorgski-Ravel: Slike s izložbe, Promenada, suprotstavljanje: melodija - harmonija  
W. A. Mozart: Mala noćna glazba, I. stavak  
C. Franck: Sonata za violinu i klavir, Finale, kanon, pjevna melodija  
L.v. Beethoven: Patetična sonata u c-molu, op. 13  
J.S. Bach: Preludij u c-molu (ili u C-duru), razloženi akordi.

### 2.6. POLIFONIJA - HOMOFONIJA

- Temeljne značajke homofonoga i polifonoga glazbenog sloga, razlikovanje slušanjem.

#### Prijedlozi primjera za slušanje:

J. Gallus: Nemo placet stultis, polifonija  
H.L. Hassler: Tanzen und springen, homofonija  
G.F. Händel: Juda Makabejac, Gle pobjednik stiže, homofonija  
polifonija instrumentalna (neki orkestralni primjer)  
guslar (pučka heterofonija)  
zvuk gajda (melodija i bordun).

### 2.7. BOJA ZVUKA I SREDSTVA IZVOĐENJA

- Pjevački glasovi i pjevački sastavi, zbor a cappella i zbor s instrumentalnom pratnjom.
- Glazbala simfonijskoga orkestra, razvrstavanje glazbala.
- Pučka glazbala.

#### Prijedlozi primjera za slušanje:

Različiti primjeri za pojedine pjevačke glasove (soliističke popijevke te arije iz različitih glazbenih djela).  
Zbor a cappella - primjeri po slobodnom izboru  
Dječjački zbor - primjer po slobodnom izboru  
C.M. Weber: Strijelac vilenjak, Zbor lovaca, muški zbor i orkestar  
B. Bartok: Koncert za orkestar  
M. Ravel: Bolero  
M. P. Musorgski-Ravel: Slike s izložbe, pojedini stavci  
Stavci po izboru s različitim skupinama glazbala u izvodačkom sastavu.

### 2.8. OSTALE SASTAVNICE GLAZBE

- Dinamika, karakter (ugodaj) glazbe, stil.
  - Mogućnosti zapisivanja glazbe, partitura, dionica.
- Slušanje skladbi po slobodnom izboru.

### 2.9. PREGLED RAZVOJA GLAZBE

- Razdoblja u razvoju jednoglasne glazbe.
- Razdoblja u razvoju polifone i homofone glazbe.

#### Slušanje primjera

Za svako razdoblje po jedan karakterističan glazbeni primjer.

2.10. POČECI PJEVANJA I SVIRANJA

- Pretpostavke o nastanku glazbe, temeljna obilježja i uloga glazbe u plemenskim zajednicama, izgradnja jednostavnih glazbala.

*Primjeri za slušanje:*

Glazba današnjih primitivnih etničkih zajednica (obredno oponašanje životinja, napjevi uz rad, glazba u životu zajednice, zvukovi različitih glazbala) - izbor primjera s tonske kasete.

2.11. GLAZBA STARIH CIVILIZACIJA

- Glazbeni život u Kini, Egiptu i Izraelu, antičkoj Grčkoj i Rimu.
- Različiti oblici grčke glazbe za pjevanje i sviranje, uloga glazbe u grčkoj tragediji.

*Primjeri za slušanje:*

Stare kineske melodije (pentatonika), Židovski psalmi, Zvuci jednostavnih glazbala starog podrijetla, Glazba za Euripidov Orest, Seikilov Skolion (epitaf) i drugi dostupni primjeri.

2.12. SREDNJI VIJEK - JEDNOGLASNA DUHOVNA GLAZBA

- Temeljne značajke gregorijanskih napjeva,
- Razlike između psalmodijskih recitativa i koralnih napjeva,
- Jednostavna (silabička) melodija - Pater noster, Victimae paschali laudes,
- Ukrašen (melizmatički) napjev - Kyrie iz uskršne mise, Alleluia iz Dubrovnika,
- Tehnika antifonoga pjevanja, Sekvenca Dies irae,
- Napjevi istočne crkve - Sofronios Ote to stavron, višestruka Jektenija - Kir Stefan Ninja sili,
- Glagoljaško pjevanje - Gospin plač iz Poljica, Dan od gnjiva, variran koralni napjev,
- Neliturgijska jednoglasna duhovna glazba srednjega vijeka, jedan slobodno odabran primjer,
- Primjer muslimanske duhovne glazbe.

2.13. JEDNOGLASNA SVJETOVNA GLAZBA SREDNJEGA VIJEKA

- Anonimni pučki glazbenici i zvuci pučkih glazbala Plesovi i šansone putujućih glazbenika,
- Trubaduri i truveri  
R. de Vaqueras: Kalenda Maya  
Marcabru: Pax in nomine Domini, iz križarskih pohoda  
M.d' Arras To bje u svibnju,  
R. Lavljeg Srca Preklinjem vas  
A. de la Halle Igrokaz o Robinu i Marion, ulomci,
- Minezingeri (Minnesingeri, Minnesängeri)  
W. von der Vogelweide Pjesma o Palestini,
- Majstori pjevači  
H. Sachs David i Saul.

2.14. RAZVOJ VIŠEGLASJA - ars antiqua i ars nova

*Prijedlog primjera za slušanje:*

- Organum - Sit gloria Domini, Rex coeli Domine, Nobilis, humilis (Himan sv. Magnusu),

- Diskant - Cunctipotens genitor, Sanctus i Benedictus iz Zadra  
Agnus Dei (A. Kažotić ?),
- Kanon - Hajd, zapjevaj, plesni napjev iz Francuske  
J. Fornsete (?) Ljeto je došlo,
- Višetekstovni motet  
Anonimus Kad ga ugledam  
G. de Machault Mnogo je ljepša,
- Polifona misa  
G. de Machault Missa "Notre Dame",
- Balada F. Landino Ijubav što tebi dajem (ili neko drugo djelo).

2.15. PRIMJENA GLAZBALA - (nastavak na 14.temu)

- Zvuci starih glazbala: psalterij, mala harfa, lutnja, viela, tromba marina, blokflauta, portativ itd. Slušanje različitih primjera vokalne glazbe u svira- noj izvedbi.

2.16. GLAZBA RENESANSE - NIZOZEMSKA POLIFONIJA

*Prijedlog primjera za slušanje:*

*misa* - J. de Pres: Missa "L' homme arme",  
Sanctus i Benedictus

*motet* - J. de Pres: Ave vera virginitas  
J. de Pres: Tullerunt Dominum

*chanson* - J. de Pres: Ne mogu izdržati ljubav

2.17. VISOKA RENESANSA - VOKALNA GLAZBA SVJETOVNOG SADRŽAJA

*Prijedlog primjera za slušanje:*

*popijevka* - T. Morley: My bonny Lass  
H. L. Hassler: Tanzen und springen,

*frottola* - F. Bosanac: A la guerra,

*villanella*- O.di Lasso: Matona mia cara  
O.di Lasso: Jeka, primjer  
dvozbornooga sloga,

*gregeska* - J. Skjavetić: Čemu toliki trud  
(izvorno i u prepjevju)

*madrigal* - A. Patricij: Dok ja u snu,  
G. P. da Palestrina: Alla riva del Tebro  
C.G.da Venosa: Moro lasso.

2.18. VOKALNA GLAZBA DUHOVNOGA SADRŽAJA

*motet* - J. Gallus: Ecce quomodo moritur  
O. di Lasso: Super flumina Babylonis

*misa* - G. P. da Palestrina: Missa papae Marcelli.  
*protestantski koral*

2.19. INSTRUMENTALNA GLAZBA RENESANSE

*ricercar* - F. Bosanac: Ricercar za lutnju

*pavana* - L. Milan: Pavana za lutnju

*gagliarda* - O. Gibbons: The Gagliard za virginal  
i drugi primjeri plesova toga doba  
(izbor primjera s tonske kasete)

2.20. ORLANDUS LASSUS - GIOVANNI PIERLUIGI DA PALESTRINA

- Sinteza, usporedba,
- Slobodan izbor djela za slušanje.

**LITERATURA ZA UČENIKE:**

Antun Čelar - Nikša Njirić: **STOLJEĆA GOVORE  
GLAZBOM - I,**  
Zagreb, Školska knjiga, 1991.  
(zvukovne ilustracije - **STOLJEĆA GOVORE  
GLAZBOM I. - br. 1,2,3**)

**Dodatna literatura:**

Lovro Županović: **STOLJEĆA HRVATSKE  
GLAZBE,**  
Zagreb, Školska knjiga, 1980.

Drugi razred

**I. POSEBNE ZADACI:**

- nastaviti s radom na slušnome razlikovanju glazbenih sastavnica,
- naučiti posebna obilježja barokne i klasične glazbe,
- upoznati značajke najvažnijih glazbenih vrsta baroka i klasike,
- upoznati sastav klasičnoga orkestra.

**2. SADRŽAJI:**

**2.1. OPĆE ZNAČAJKE BAROKNE GLAZBE**

*Prijedlog za slušanje:*

- patetika* J. B. Lully: Kralju pred spavanje
- monodija* G. F. Händel: Mesija, He shall feed his flock, arija  
Cl. Monteverdi: Lasciatemi morire, arija
- monotematika* J. S. Bach: Fuga iz Toccate i fuge u d-molu, orgulje
- zvukovno suprotstavljanje (solo-tutti)* I. Lukačić: Canite et psallite, motet
- basso continuo* J. J. Quantz: Trio sonata u c-molu, ili ulomak nekog stavka s izrazitim basom (npr. gore navedeni Lukačićev motet)
- motorika* J. S. Bach: Preludij u c-molu iz zbirke Dobro ugođeni glasovir
- osjećanje tonaliteta i harmonije* G. F. Händel: Juda Makabejac, Gle pobjednik stiže

**2.2. NASLIJEĐENE GLAZBENE VRSTE U NOVOM RUIHU**

- madrigal* Cl. Monteverdi: Lasciatemi morire
- motet* Canite et psallite,  
V. Jelić: Exultate Deo, za solo glas i continuo  
I. Lukačić: Canite et psallite

**2.3. NOVE VOKALNO-INSTRUMENTALNE VRSTE**

- opera ranog baroka* Cl. Monteverdi: Orfej, ulomci,  
H. Purcell: Didona i Enej, ulomci,

**2.4. VOKALNO-INSTRUMENTALNE VRSTE DUIHOVNOG SADRŽAJA**

*Prijedlog za slušanje:*

- oratorij (pravi)* - G.F. Händel: Mesija, Alleluia i ostali stavci prema slobodnom izboru
- (mikro)-* I. Lukačić: Domine, puer meus  
J. Bajamonti: Prijenos sv. Duje
- pasija* J.S. Bach: Muka po Mateju, ulomci,
- kantata (crkvena)-* I. Šibenčanin: Lauda Jerusalem Dominum,  
J.S. Bach: Ein' feste Burg ist unser Gott, br.80
- (svjetovna)* H. Purcell: Dodite sinovi umjetnosti, rodendanska oda kraljici

**2.5. INSTRUMENTALNE GLAZBENE VRSTE**

*Prijedlog izbora djela za slušanje*

- suita i partita* G. F. Händel: Suita u d-molu,  
J.S. Bach: Suita br. 3. u D-duru za orkestar,  
G.F. Händel: Glazba na vodi, stavci prema izboru,  
J.S. Bach: Partita br. 3 u a-molu itd.
- sonata* G. Tartini: Sonata za violinu (Davalji triler)  
J.J. Quantz: Trio sonata u c-molu  
T. Cecchini: Osmo sonata, za dva glazbala i orgulje

**2.6. ORKESTRALNE BAROKNE VRSTE**

- concerto grosso* J.S. Bach: II. brandenburški koncert u F-duru,  
A. Corelli: Koncert u C-duru za dvije trublje i gudačka glazbala
- solistički koncert* A. Vivaldi: Koncerti o godišnjim dobima, jedan prema izboru  
J.J. Quantz: Koncert u G-duru, za flautu i gudačka glazbala

**2.7. FUGA - NAJSLOŽENIJA POLIFONA VRSTA**

- preludij i fuga* J.S. Bach: Preludij i fuga u c-molu, (Dobro ugođeni glasovir, I. sv.)  
J.S. Bach: Preludij i fuga u C-duru BWV 545,
- tocata i fuga* J.S. Bach: Tocata i fuga u d-molu za orgulje (i druga srodna djela)

**2.8. GLAZBA ZA RAZONODU (I.)**

- G.P. Telemann: Tafelmusik  
G. F. Händel: Glazba na vodi (stavci po želji) ili Glazba za vatromet  
J. Krsnik-Dolar: Balletti a 4 (ili a 5)

**2.9. J.S. BACH - G.F. HÄNDEL**

- (sinteza)* djela po izboru (učenika).

**2.10. STARE HRVATSKE PJESMARICE I ZBORNICI DUIHOVNE GLAZBE**

- Pavlinska pjesmarica
- Cithara octochorda.

11. INSTRUMENTALNI OBLICI NA PRIJELAZU U KLASIKU

Prijedlog djela za slušanje:

Programna glazba za klavičembalo) F. Couperin: Žeteoci, rondo  
F. Couperin: Zaljubljeni slavuj  
J.Ph. Rameau: Tamburin  
J.Ph. Rameau: Triumfalna glazba  
J.Ph. Rameau: Kokoš

Čačeci sonatnog oblika) D. Scarlatti: Sonata u C-duru za klavičembalo (Esercizi)  
D. Scarlatti: Sonata u E-duru

12. OPERA U 18. STOLJEĆU

nastanak opere buffa) G.B. Pergolesi: La serva padrona, ulomci,

Opera seria i njeno reformiranje) Ulomak iz neke opere serie (npr. jedna arija)  
Ch.W. Gluck: Orfej i Euridika, ulomci

Opera W.A. Mozarta) Čarobna frula, Singspiel, ulomci, Don Giovanni, opera buffa, ulomci,

13. OPĆE ZNAČAJKE KLASIČNOGA INSTRUMENTALNOG CIKLUSA

Sonatni stavak) J.Haydn: Sonata u D-duru za glasovir, I.st.,

Tema s varijacijama) I.M. Jarnović, Gudački kvartet u F-duru, II.st.,

Složena trodijelna pjesma) W.A. Mozart: Simfonija u g-molu KV 550, III.st.

14. KLASIČNI CIKLUS ZA SOLO INSTRUMENTE

Sonata) J. Haydn: Sonata u D-duru za glasovir, (sonatni stavak - dvodijelna pjesma - rondo)  
W.A. Mozar: Sonata za u A-duru za glasovir, KV 331 (tema s varijacijama - složena pjesma - kombinacija ronda i složene pjesme) Jedan stavak neke sonate za violinu (ili neko drugo glazbalo) i glasovir.

15. STVARANJE KLASIČNOGA ORKESTRA

Manhajmski orkestar) J.W. Stamitz: Simfonija u A-duru, jedan stavak

Sastav klasičnoga simfonijskog orkestra) Jedan Haydnov kraći stavak.

16. SIMFONIJA

Prijedlog djela za slušanje:

L. Sorkočević - S. Šulek: VII. simfonija u G-duru  
A. Ivančić: Simfonija u G-duru br. 8

J. Bajamonti: Simfonija u C-duru  
J. Haydn: Simfonija u D-duru, br. 104. (IV.st.), (sonatni oblik)

W.A. Mozart: Simfonija u g-molu KV 550,

17. SOLISTIČKI KONCERT

J. Haydn: Koncert u Es-duru, za trubu,  
W.A. Mozart: Koncert u A-duru za klarinet i orkestar, KV 622,  
W.A. Mozart: Koncert u d-molu, za glasovir i orkestar, KV 466,

18. KOMORNE GLAZBENE VRSTE

gudački kvartet) I.M. Jarnović: Gudački kvartet u F-duru  
J. Haydn: Gudački kvartet op. 64. br.5.

gudački kvintet) L. Boccherini: Gudački kvintet u E-duru

divertimento i serenada) W.A. Mozart: Divertimento u D-duru za gudački ansambl  
W.A. Mozart: Mala noćna glazba  
W.A. Mozart: Serenada u B-duru za puhače

19. VELIKA VOKALNO-INSTRUMENTALNA OSTVARENJA KLASIKE

Kantata, oratorij, misa

Prijedlog djela za slušanje

J. Haydn: Stvaranje ili Godišnja doba, oratorij (stavci po izboru)  
J. Haydn: Misa "Nelson", jedan stavak  
W. A. Mozart: Krunidbena misa, jedan stavak  
W. A. Mozart: Requiem, jedan stavak

20. J. HAYDN - W.A. MOZART

Slobodan izbor djela za slušanje (po izboru učenika i nastavnika)

LITERATURA za učenike

a) Temeljna:

Antun Čelar - Nikša Njirić: STOLJEĆA GOVORE GLAZBOM - I, Zagreb, Školska knjiga, 1991.

b) Dodatna literatura za one koji bi se željeli pobliže upoznati sa životom i djelom značajnijih glazbenih stvaralaca i nešto više saznati o glazbenoj umjetnosti:

Lovro Županović: Stoljeća hrvatske glazbe, Zagreb, Školska knjiga, 1980.

N. Turkalj: Sto opera, Zagreb, 1964.

J. Andreis: Vječni Orfej, Zagreb, 1986.

J. Andreis: Povijest glazbe I. i II., Zagreb, 1975., 1976.

Treći razred

I. POSEBNE ZADACIJE:

- naučiti obilježja glavnih glazbenih vrsta nastalih tijekom 19. stoljeća,
- upoznati značajke nekih nacionalnih glazbenih stilova i sluhom ih razlikovati,
- slušanjem pratiti oblikovnu konstrukciju pojedinih glazbenih djela.

## 2. SADRŽAJI:

- 2.1. L.van BEETHOVEN NA RAZMEĐU  
KLASIKE I ROMANTIZMA  
V. simfonija /I. stavak/,  
Sonata u c-molu, op. 13, br.8, za glasovir  
/Sonata u cis-molu, op. 27, br. 2, za glasovir/.
- 2.2. OPĆE ZNAČAJKE ROMANTIZMA  
R. Schumann: Florestan i Eusebius iz  
"Carnavala"  
V. Lisinski: Večer  
B. Smetana: Vltava  
Jedan pjevni vokalni stavak
- 2.3. PROBUĐENA NACIONALNA SVIJEST I  
UTJECAJ NARODNE MELODIKE NA  
GLAZBENO STVARALAŠTVO  
F. Pintarić: Pastoral za glasovir u F-duru  
("Dudaš")  
A. Dvorak: Slavenski plesovi, po izboru  
J. Brahms: Mađarski plesovi, po izboru  
B. Smetana: Prodana nevjesta, odlomci po  
izboru
- 2.4. SOLISTIČKA POPLJEVKA  
F. Schubert: Vilenjak  
F. Schubert: Dvojničnik  
V. Lisinski: Ribar  
F. Livadić: Kamena djevera  
(druga djela ove vrste po izboru: Schumann,  
Musorgski, Zajc itd.)
- 2.5. SKLADBE ZA ZBOR  
V. Lisinski: Prelja, muški zbor  
V. Lisinski, Cum invocarem, motet  
S. Mokranjac: X. rukovet  
P. I. Cajkovski: Liturgija, ulomak
- 2.6. GLASOVIRSKA MINIJATURA  
R. Schumann: Sanjarenje iz zbirke  
"Dječji prizori"  
F. Chopin: Noćno op. 9, br. 2. u Es-duru  
F. Livadić: Dva scherza  
/Notturmo - F. Livadić/
- 2.7. SLOBODNI OBLICI GLAZBENE TVORBE  
*balada* F. Chopin: Balada u g-molu  
*fantazija* M.P. Musorgski: Noć u golom brijegu  
*capriccio* N. Paganini: jedan Capriccio po izboru,  
solo violina  
*rapsodija* F. Liszt: Mađarske rapsodije,  
jedna po izboru,  
A. Dvorak: Slavenske rapsodije,  
jedna po izboru
- 2.8. PROGRAMNOST U GLAZBI  
*uvertira* F. Mendelssohn: San ljetne noći, po izboru  
V. Lisinski: Belona  
*simfonija* F. Schubert: Simfonija u h-molu  
("Nedovršena"). I. stavak,
- programna simfonija,* H. Berlioz: Fantastična simfonija  
V. stavak,  
*simfonijska pjesma* F. Liszt: Preludiji  
B. Smetana: Vltava
- 2.9. OPERA RANOG ROMANTIZMA  
C.M. Weber: Strijelac vilenjak, prizor u  
Vučjem ždrijelu  
M. Glinka: Ivan Susanjin, po izboru  
V. Lisinski: Porin, odlomci po izboru
- 2.10. DALJNI RAZVOJ OPERE (1) - VERDI  
Nabucco - zbor Hebrejaca,  
Rigoletto - arija Rigoletta iz II. te kvarteta  
iz posljednjeg čina  
Aida - Celeste Aida, arija Radamesa  
Svečana koračnica i Finale II. čina
- 2.11. RAZVOJ OPERE (2) - GLAZBENA  
DRAMA R. WAGNERA  
Tristan i Izolda - predigra I. činu,  
- odlomak iz III. čina
- 2.12. RAZVOJ OPERE (3) - REALIZAM NA  
OPERNOJ SCENI  
M.P. Musorgski: Boris Godunov - Borisov  
monolog i prizor sa satom,  
prizor pobune pod Kromama  
G. Bizet: Carmen, odlomci po izboru
- 2.13. RAZVOJ OPERE (4) - HRVATSKA OPERA  
I. Zajc: Nikola Šubić Zrinski, fragmenti  
po izboru
- 2.14. TEMELJI NAŠE GLAZBENE ZNANOSTI  
Etnomuzikologija i problemi glazbene  
terminologije u djelima F. Kuhača i Vj. Novaka  
/Op. - Kuhačeva analize o nazočnosti hrvatskoga  
narodnog melosa u glazbi Haydna i Beethovena/
- 2.15. DALJNI RAZVOJ KLASIČNIH VRSTA -  
- SONATA I SIMFONIJA  
Prijedlog za slušanje:  
J. Brahms: I. simfonija, 1. stavak  
A. Dvorak: IX. simfonija "Iz novog svijeta"  
C. Franck: Simfonija u d-molu, 2. stavak  
G. Mahler: I. simfonija, 2. i 3. stavak
- 2.16. PRIMJENA ELEMENATA PLESA U  
UMJETNIČKOM STVARALAŠTVO  
*mazurka* F. Chopin: Mazurka op. 17, br. 4  
*poloneza* F. Chopin: Poloneza u As-duru, op. 53  
(F. Chopin: Poloneza u A-duru)  
*polka* B. Smetana: Češki plesovi  
J. Strauss: Piziccato polka ili Trič-trač polka  
*valcer* F. Chopin: po izboru  
J. Strauss: po izboru

2.17. OPERETA - GLAZBENA VRSTA ZABAVNOGA UGOĐAJA

J. Offenbach: Lijepa Jelena, ulomak po izboru  
 J. Strauss: Šišmiš, ulomci po izboru  
 S. Albini: Barun Trenk

18. KONCERTANTNI VIRTUZITET U DOBA ROMANTIZMA

F. Liszt: Klavirski koncert u Es-duru  
 P.I. Cajkovski: Klavirski koncert u b-molu /1. stavak/  
 J. Brahms: Koncert u d-molu za violinu i orkestar, op. 77, stavak po izboru  
 /J. Brahms: Varijacije na Paganinijevu temu, glasovir, op. 35/.

19. STILSKA KRETANJA NA PRIJELAZU STOLJEĆA (1) - KASNI ROMANTIZAM

R. Strauss: Vragolije Tilla Eulenspiegela, simfonijska pjesma  
 G. Mahler: Dječakov čarobni rog, jedna ili dvije popijevke iz ciklusa

20. IMPRESIONIZAM U GLAZBI I NJEGOVI ODJECI

C. Debussy: Preludij za "Faunovo poslijepodne"  
 Preludij za glasovir, I. sv. br. 2  
 Valovi /Les Voiles/  
 M. Ravcl: Pavana za preminulu princezu

LITERATURA za učenike

a) Temeljna

K. Kos: STOLJEĆA GOVORE GLAZBOM - II., Zagreb, Školska knjiga, 1992. udžbenik.  
 (Zvukovne ilustracije - Kasete "Stoljeća govore glazbom - II/br. 1 i 2)

b) Dodatna literatura za one koji bi se željeli pobliže upoznati sa životom i djelom značajnijih glazbenih stvaralaca i nešto više saznati o glazbenoj umjetnosti:

J. Andreis: VJEČNI ORFEJ, uvod u muzičku umjetnost, Zagreb, Školska knjiga, 1968.  
 N. Turkalj: STO OPERA, Zagreb.  
 Biografije poznatih glazbenika  
 J. Andreis: POVIJEST GLAZBE

Četvri razred

1. POSEBNE ZADACIJE:

saznati pojedinosti o suvremenim glazbenim izražajnim sredstvima,  
 upoznati značajke temeljnih stilskih pravaca u glazbi ovoga stoljeća,  
 upoznati temeljna obilježja hrvatskoga suvremenoga glazbenog stvaralaštva i najistaknutije skladatelje,  
 pratiti aktualna zbivanja glazbenoga života svoje sredine.

2. SADRŽAJI:

(GLAZBA XX. STOLJEĆA)

2.1. ZAMAGLJIVANJE TONALITETNOGA SUSTAVA

R. Wagner: Tristan i Izolda, Predigra I. činu  
 Cl. Debussy: Preludij br. 2 iz I. sveska za glasovir (Valovi, Les voiles)  
 B. Kunc: Nokturno u fis-molu za glasovir

2.2. POLITONALITETNOST

I. Stravinski: Petruška, druga slika  
 K. Szymanowski: I. gudački kvartet op. 37, posljednji stavak

2.3. ATONALITETNOST

A. Schoenberg: Šest skladbi za glasovir op. 19 (br. 6), slobodna atonalitetnost  
 Suita za glasovir op. 25 (4.st.) sustavno ustrojena atonalitetnost  
 A. Haba: Fantazija za violinu solo op. 9a (početak)

2.4. OPERA U PRVOJ ČETVRTINI STOLJEĆA

L. Janaček: Jenufa (iz III. čina: priznanje Crkvenjarke)  
 B. Bersa: Oganj (iz III. čina: od "Muzike strojeva" do kraja)  
 A. Berg: Wozzeck (izbor Invencija iz III. čina)

2.5. NOVONACIONALNI GLAZBENI IZRIČAJ

J. Štolcer-Slavenski: Voda zvara (za mješoviti zbor)  
 I. Matetić-Ronjgov: Čaće moj, za dječji zbor i 2 solista ili Roženice za mješoviti zbor, soliste i recitatora  
 B. Bartok: Divertimento za gudački orkestar (1.st.)  
 L. Janaček: Glagoljska misa (izbor stavaka)  
 J. Sibelius: Finska (Finlandija) ili Labud iz Tuonela

2.6. NOVE TEŽNJE U HRVATSKOJ ORKESTRALNOJ GLAZBI POČETKOM STOLJEĆA

D. Pejačević: Koncert u g-molu za glasovir i orkestar  
 B. Bersa: Sunčana polja, simfonijska pjesma

2.7. VOKALNA GLAZBA HRVATSKIH SKLADATELJA IZMEĐU DVA RATA

B. Bersa: Seh duš dan (solistička popijevka)  
 J. Hatze: Majka (solistička popijevka)  
 K. Baranović: Z mojih bregov, Kum Martin, za solo i orkestar  
 K. Baranović: Črn-bel  
 J. Gotovac: Koleda, narodni obred za muški zbor i komorni sastav (stavak po izboru)  
 K. Odak: Svrši stopi moje, motet za mješoviti zbor, soliste i orgulje  
 Z. Grgošević: Okolo žnjačkoga venca, narodni obred (jedan stavak)

2.8. VELIKE VOKALNO-INSTRUMENTALNE VRSTE (I.)

- A. Honegger: Ivana iz Arka na lomači (izbor)  
 J. Štolcer-Slavenski: Religiofonija (Simfonija Orijenta - stavak po izboru)  
 B. Širola: Život i spomen slavnih učitelja, svete braće Cirila i Metodija apostola slavenskih, oratorij a cappella (izbor stavaka)  
 I. Brkanović: Triptihon (početak 2. st., Žalosnica u crkvi)

2.9. PROŠLOST U NOVOM RUIHU (neobarok - neoklasicizam)

- S. Prokofjev: Klasična simfonija  
 A. Honegger: Pacific 231, orkestralni stavak  
 B. Bartok: Glazba za glazbala sa žicama, udaraljke i čelestu  
 D. Šostakovič: I. simfonija u f-molu, 1. stavak  
 K. Odak: Passacaglia za gudače, op. 35  
 S. Šulek: Koncert za violinu, 3. stavak

2.10. SINTEZA ZBIVANJA U GLAZBI IZMEĐU DVA RATA

- C. Orff: Carmina burana (izbor stavaka)  
 B. Papandopulo: Simfonieta za gudački orkestar, 3.st. Perpetuum mobile  
 J. Štolcer-Slavenski: Sonata religiosa za violinu i orgulje  
 J. Štolcer-Slavenski: Chaos za orkestar

2.11. HRVATSKO SCENSKO STVARALAŠTVO

- Nacionalna opera i balet  
 K. Baranović: Licitarsko srce, balet (ulomci) ili  
 F. Lhotka: Đavo u selu, balet (ulomci)  
 J. Gotovac: Ero s onoga svijeta, opera (presjek kroz djelo)  
 K. Odak: Dorica pleše, (izbor ulomaka)

2.12. UMJETNOST JAZZA

- Negro Songs: Spirituals, Work's itd., (u izboru)  
 G. Gershwin: Porgy & Bess, opera izbor stavaka  
 M. Prohaska: Susret s B.P.

2.13. GLAZBA IZ NETRADICIONALNIH IZVORA ZVUKA

- P. Schaeffer: Etida o željeznicama (konkretna glazba)  
 K. Stockhausen: Kontakti za elektroničke zvukove, glasovir i udaraljke  
 N. Devčić: Columbia 68 (elektronička glazba)  
 I. Malec: Lumina za gudače i magnetofonsku vrpcu  
 B. Sakač: Tri sintetske poeme (jedna po izboru)

2.14. OD POSVEMAŠNJE USTROJBE GLAZBENIH PARAMETARA DO ALEATORIKE

- O. Messiaen: Etudes de rythme stavak Mode de valeurs et d'intensités (način vrijednosti i intenziteta)  
 M. Kelemen: Skolion za orkestar  
 R. Radica: Lirske varijacije za gudače (izbor)  
 J. Cage: Winter Music (verzija za glasovir)

2.15. MIKROTONALITETNOST

- G. Ligeti: Atmospheres za orkestar  
 K. Penderecki: Threnos za gudače

2.16. OPERA U DRUGOJ POLOVICI STOLJEĆA

Prijedlog izbora djela:

- G. C. Menotti: Konzul (izbor iz 3. čina)  
 I. Brkanović: Ekvinocij (izbor iz 2. čina; ork. intermezzo)  
 S. Šulek: Tri legende (TV opera) (izbor jedne; obvezatan TV prijemnik)  
 M. Kelemen: Opasno stanje (ulomak)

2.17. VELIKE VOKALNO-INSTRUMENTALNE VRSTE - (II.)

- I. Stravinski: Kantata za tenor, mezzosopran, ženski zbor i mali instrumentalni sastav (izbor ulomaka)  
 K. Penderecki: Dies irae, oratorij (ulomak)  
 B. Sakač: Barasou (ulomak)  
 N. Devčić: Igra riječi za recitatorku, zbor, glazbala i magnetofonsku vrpcu

2.18. TEŽNJA KA KOMORNOSTI ZVUKA

- M. Cipra: Peti gudački kvartet (izbor jednog "tempa")  
 M. Ruždjak: Klasični vrt (za gudački kvartet)  
 Fr. Parač: Muzika za gudače  
 Pr. Ramovš: Pianissimo za komorni sastav

2.19. KRETANJA U ZABAVNOJ GLAZBI NAŠEGA VREMENA

(izbor s područja šlagera, pop-rok i pank glazbe te mjuzikla domaćih i inozemnih skladatelja prema dostupnim zvukovnim ilustracijama)

2.20. KA NOVOJ SINTEZI

- S. Horvat: Kolo bola (mješoviti zbor)  
 I. Josipović: Epikurov vrt (ulomak)  
 D. Kempf: Spectrum (ulomak)  
 A. Klobučar: Koncert za orgulje i orkestar (3.st.)  
 D. Detoni: Hommage a Do-majeur, za proizvoljni komorni sastav (ulomak)

LITERATURA za učenike

a) Temeljna

- K. Kos: STOLJEĆA GOVORE GLAZBOM - II. Zagreb, Školska knjiga, 1992. udžbenik (Zvukovne ilustracije - Kasete "Stoljeća govore glazbom" - II./br. 3, 4, 5

b) Dodatna literatura za one koji bi se željeli pobliže upoznati sa životom i djelom značajnijih glazbenih stvaralaca i nešto više saznati o glazbenoj umjetnosti:

- L. Županović: STOLJEĆA HRVATSKE GLAZBE, Zagreb, Školska knjiga, 1980.  
 J. Andreis: VJECNI ORFEJ, uvod u muzičku umjetnost, Zagreb, Školska knjiga 1967.  
 N. Turkalj: STO OPERA, Zagreb, 1964.  
 J. Andreis: POVIJEST GLAZBE I., II., III., IV., Zagreb, 1974., 1976.  
 J. Andreis: VJECNI ORFEJ, Zagreb, 1968.  
 K. Kovačević (urednik): Muzička enciklopedija I., II. i III. drugo izdanje, Zagreb, 1971., 1974., 1977.  
 R. Wagner: MOJ ŽIVOT, Zagreb, 1966.  
 I. Stravinski - R. Craft: MEMOARI I RAZGOVORI I-II., Zagreb, 1972.  
 J. K. Berendt: KNJIGA O JAZZU, Zagreb, 1958.



## b) Dvogodišnji program

Program glazbene umjetnosti ostvaruje se u prirodoslovno-matematičkoj gimnaziji tijekom dvije nastavne godine sa sljedećim okvirnim rasporedom gradiva:

## I. razred

Uvod u glazbenu umjetnost.  
Razvoj glazbe od njenih početaka do kraja 18. stoljeća.

## II. razred

Pregled razvoja glazbene umjetnosti od Beethovena do naših dana (19. i 20. stoljeće).

U sklopu ovoga programa upoznaju se pojedine sastavnice glazbe informativno i pretežito usporedno s povijesnim (kronološkim) pristupom pojedinim vrstama glazbenih djela.

Prvi razred

## 1. POSEBNE ZADACI:

- upoznati mogućnosti pristupa glazbenom djelu,
- naučiti sluhom, pomoću teorijskih objašnjenja, razlikovati učinke pojedinih glazbenih sastavnica,
- steći orijentacijski uvid u razvoj glazbe od njenih početaka do kraja 18. stoljeća,
- upoznati obilježja najvažnijih glazbenih vrsta renesanse, baroka i klasike,
- upoznati sastav klasičnoga orkestra.

## 2. SADRŽAJI:

## 2.1. UVOD - Razgovor o umjetnosti i glazbi

- glazbeni život u Hrvatskoj (u pojedinom gradu, županiji), koncertni i kazališni prostori pojedinoga grada, poznati umjetnici izvođači, odnos pojedinca prema glazbi i prema slušanju,
- glazba kao samostalna umjetnost i kao sredstvo dopune drugih sadržaja, glazba na radiju i TV, tijekom modne revije i sl.,
- slušatelj i njegov odnos prema glazbi.

*Prijedlog za slušanje:*

Neko popularno i prihvatljivo umjetničko djelo (jedan ili dva stavka po slobodnom izboru) npr.:  
R. Schumann: Sanjarenje  
Musorgski - Ravel: Samuel Goldenberg i Schmuyle

## 2.2. GLAZBENO DJELO I NJEGOVE SASTAVNICE

- Kako valja slušati glazbeno djelo.
- Različite mogućnosti pristupa glazbenom stvaralaštvu (emocionalni pristup, deskripcija, izražavanje općeljudskih ideja, glazba kao zabava, glazba kao čista umjetnost zvuka).
- Sastavnice glazbenoga djela (sadržaj, namjena, izvođački sastav, tempo, mjera, ritam, glasnoća, tonski rod, melodija, harmonija, slog glazbe, oblik, ugodaj, stilske značajke).

*Prijedlog za slušanje:*

L.v. Beethoven: Simfonija br. 9, ulomak Finala  
W. A. Mozart: Mala noćna glazba, menuet  
J.S. Bach: Preludij u C-duru

## 2.3. BOJA ZVUKA I SREDSTVA IZVOĐENJA

- Pjevački glasovi i pjevački sastavi, zbor a cappella i zbor s instrumentalnom pratnjom.
- Glazbala simfonijskoga orkestra, razvrstavanje glazbala.
- Pučka glazbala.

*Prijedlozi primjera za slušanje*

Različiti primjeri za pojedine pjevačke glasove (solističke popijevke te arije iz različitih glazbnih djela)

Zbor a cappella - primjeri po slobodnom izboru  
Dječjački zbor - primjer po slobodnom izboru

C. M. Weber: Strijelac vilenjak, Zbor lovaca, muški zbor i orkestar

B. Bartok: Koncert za orkestar

M. Ravel: Bolero

M. P. Musorgski - Ravel: Slike s izložbe, pojedini stavci

Stavci po izboru s različitim skupinama glazbala u izvođačkom sastavu

## 2.4. MELODIJA, HARMONIJA I SLOG GLAZBE

- Pojam melodije (mirna, skokovita, pjevna melodija)
- Temeljno značenje pojma harmonija (konsonanca i disonanca)
- Slog glazbenog djela: monofonija (jednoglasje), homofonija (suglasje), polifonija (višeglasje), slobodni tonski sustavi.

*Prijedlog za slušanje*

\*\*\*: Regina caeli, koral (melodija, jednoglasje)

J. S. Bach: Suita u h-molu, Badinerie (skokovita melodija flaute, homofonija)

L. van Beethoven: Patetična sonata, 1. stavak, uvod (harmonija, akordi)

M. P. Musorgski - Ravel: Slike s izložbe, Promenada (suprotstavljanje: melodija - harmonija)

J. Gallus: Nemo placeat stultis (vokalna polifonija)

## 2.5. PREGLED RAZVOJA GLAZBE

- Razdoblja u razvoju jednoglasne glazbe
- Razdoblja u razvoju polifone i homofone glazbe

*Slušanje primjera:*

Za svako razdoblje po jedan karakterističan glazbeni primjer

## 2.6. POČECI PJEVANJA I SVIRANJA

- Pretpostavke o nastanku glazbe, temeljna obilježja i uloga glazbe u plemenskim zajednicama, izgradnja jednostavnih glazbala.

Primjeri za slušanje:

Glazba današnjih primitivnih etničkih zajednica (obredno oponašanje životinja, napjevi uz rad, glazba u životu zajednice, zvukovi različitih glazbala) - izbor primjera s tonske kasete.

2.7. GLAZBA STARIH CIVILIZACIJA

- Glazbeni život u Kini, Egiptu i Izraelu, antičkoj Grčkoj i Rimu.
- Različiti oblici grčke glazbe za pjevanje i sviranje, uloga glazbe u grčkoj tragediji.

Primjeri za slušanje:

Stare kineske melodije (pentatonika)  
Židovski psalmi  
Zvuci jednostavnih glazbala starog podrijetla  
Glazba za Euripidov Orest  
Seikilov Skolion (epital) i drugi dostupni primjeri.

2.8. SREDNJI VIJEK - JEDNOGLASNA DUHOVNA GLAZBA

psalmodiranje (primjer psalamskog recitiranog pjevanja)  
neukrašeni (silabički) napjevi - Pater noster  
melodijsko ukrašavanje - Alleluia  
sekvenca - Dies irae, Victimae paschali  
glagoljaško pjevanje - Gospin plač (iz Poljica)  
istočne crkve - Ote to stavron (Sofronis)

2.9. JEDNOGLASNA SVJETOVNA GLAZBA

Pučki glazbenici

Trubaduri i  
truveri

R. de Vaqueiras: Kalenda Maya  
A. de la Halle: Igrokaz o Robinu i Marion

Minnesingeri

W. von der Vogelweide: Pjesma o  
Palestini

majstori pjevači

H. Sachs: David i Saul  
srednjovjekovni plesovi (anonimus).

2.10. RAZVOJ VIŠEGLASJE DO 16. STOLJEĆA

organum  
i discantus

Sit gloria Domini  
Rex caeli,  
Nobilis, humilis  
(Himan Sv. Magnusu)  
Sanctus i Benedictus (iz Zadra)  
A. Kažotić?: Agnus Dei

kanon

Hajd', zapjevaj (Francuska),  
J. Fornsete?: Ljetni kanon

višetekstovni motet (motetus)

misa

G. de Machault: Missa Notre Dame,  
jedan stavak

balada i  
chanson

primjer po izboru

2.11. VISOKA RENESANSNA VOKALNA GLAZBA

Svjetovne glazbene vrste:

frottola F. Bosanac: A la guerra

villanella O. Lassus: Matona mia cara  
O. Lassus: Jeka, primjer dvozborno sloga,  
madrigal A. Petricij: Dok ja u snu  
popijevka T. Morley: My bonny lass  
H. L. Hassler: Tanzen und springen  
gregeska J. Skjavetić: Čemu toliki trud

2.12. RENESANSNA

Glazbene vrste duhovnog sadržaja:

motet J. Gallus: Ecce quomodo moritur iustus  
misa G.P. da Palestrina: Missa papae Marcelli,  
Kyrie  
protestantski  
koral M. Luther: Ein' feste Burg

2.13. INSTRUMENTALNA GLAZBA

Plesovi iz razdoblja renesanse

ricercar F. Bosanac: Ricercar za lutnju  
pavana L. Milan: Pavana za lutnju  
gagliarda O. Gibbons: The Galliard za virginal  
i druga djela

2.14. OPĆE ZNAČAJKE BAROKNE GLAZBE

Prijedlog za slušanje

patetika J. B. Lully: Kralju pred spavanje  
monodija G. F. Händel: Mesija, He shell feed his flock,  
arija  
Cl. Monteverdi: Lasciatemi morire, arija  
monotematika J. S. Bach: Fuga iz Toccate i fuge u  
d-molu, orgulje  
zvukovno  
suprotstavljanje  
(solo-tutti) I. Lukačić: Canite et psallite, motet  
basso continuo J. J. Quantz: Tro sonata u c-molu,  
ili ulomak nekog stavka s izrazitim basom  
(npr. gore navedeni Lukačićev motet)  
motorika J. S. Bach: Preludij u c-molu iz zbirke  
"Dobro ugodeni glasovir"  
osjećanje tonaliteta  
i harmonije G. F. Händel: Juda Makabejac,  
Gle, pobjednik stiže

2.15. NOVE VOKALNO-INSTRUMENTALNE  
GLAZBENE VRSTE

opera S. Monteverdi: Orfeo, ulomci  
C. Monteverdi: Arijadnina tužaljka  
H. Purcell: Didona i Enej, ulomci  
oratorij I. Lukačić: Domine, puer meus iacet  
G. F. Händel: Messiah: Alleluia,  
pasija J. S. Bach: Muka po Mateju, ulomci  
kantata I. Šibenčanin: Lauda Jerusalem Dominum

**2.16. INSTRUMENTALNE GLAZBENE VRSTE BAROKA**

- suita* G. F. Händel: Suita u d-molu za čembalo  
 J. S. Bach: Suita br. 3. u D-duru za orkestar
- sonata* T. Cecchini: Prva sonata
- koncert*  
*concerto grosso* J. S. Bach: II. brandenburški koncert u F-duru
- sol. koncert* J. S. Bach: Koncert za cembalo i ork. u f-molu  
 A. Vivaldi: Koncerti o godišnjim dobima, jedan koncert prema izboru

**2.17. ZNAČAJKE FUGE**

- J. S. Bach: Preludij i fuga u c-molu iz zbirke, "Dobro ugođeni klavir"  
 J. S. Bach: Toccata i fuga u d-molu za orgulje

**2.18. RAZVOJ OPERE U 18. STOLJEĆU**

- opera buffa* G. B. Pergolesi: La serva padrona, ulomci
- opera seria (reformirana)* Ch. W. Gluck: Orfej, ulomci
- dalji razvoj* W. A. Mozart: Čarobna frula, Singspiel ulomci

**2.19. INSTRUMENTALNE GLAZBENE VRSTE U DRUGOJ POLOVICI 18. STOLJEĆA**

- simfonija* L. Sorkočević: VII. simfonija u G-duru  
 A. Ivančić: Simfonija u G-duru br. 8  
 W. A. Mozart: Simfonija u g-molu KV 550
- sonata* D. Scarlatti: Sonata u C-duru  
 J. Hayden: Sonata u D-duru  
 W. A. Mozart: Sonata u A-duru KV 331
- gud. kvartet* I. M. Jarnović: Gudački kvartet u F-duru
- koncert* W. A. Mozart: Koncert za klarinet i orkestar u A-duru KV 622  
 W. A. Mozart: Koncert za glasovir i orkestar po izboru

**2.20. JOSEPH HAYDN I WOLFGANG AMADEUS MOZART**

- J. Haydn: Simfonija u D-duru br. 104, Finale
- W. A. Mozart: Requiem ili djelo prema izboru (učenika)

**LITERATURA za učenike:**

Antun Čelar - Nikša Njirić: STOLJEĆA GOVORE GLAZBOM, Zagreb, Školska knjiga, 1987. (Zvukovne ilustracije - kasete: "Stoljeća govore glazbom - I" /br. 1-6)

Dodatna literatura za one koji se žele pobliže upoznati sa životom i djelom značajnijih glazbenih stvaratelja te nešto više saznati o glazbenoj umjetnosti:

Lovro Županović: STOLJEĆA HRVATSKE GLAZBE, Zagreb, Školska knjiga, 1980.

Drugi razred

**1. POSEBNE ZADACI:**

- nastaviti s radom na slušnome razlikovanju glazbenih sastavnica,
- naučiti posebna obilježja romantičarske glazbe i glazbe nastale tijekom 20. stoljeća,
- upoznati značajke nekih nacionalnih glazbenih stilova i sluhom ih razlikovati,
- slušanjem pratiti oblikovni ustroj pojedinih glazbenih djela,
- upoznati temeljna obilježja hrvatskoga romantičarskog i suvremenoga glazbenog stvaralaštva te najistaknutije skladatelje,
- pratiti aktualna zbivanja glazbenoga života svoje sredine.

**2. SADRŽAJI:**

**2.1. LUDWIG VAN BEETHOVEN - NA RAZMEĐU KLASIKE I ROMANTIZMA**

V. simfonija u c-molu,  
 Patetična sonata u c-molu op. 13.

**2.2. OPĆE ZNAČAJKE ROMANTIZMA U GLAZBI**

R. Schumann: Florestan i Eusebius iz "Carnavala", glasovirske minijature  
 F. Schubert: Divlja ružica, popijevka  
 B. Smetana: Vitava, simfonijska pjesma

**2.3. SOLISTIČKA POPIJEVKA**

F. Schubert: Vilenjak  
 V. Lisinski: Ribar  
 F. Livadić: Kamena dieva

**2.4. ZBORSKA GLAZBA**

V. Lisinski: Prelja, muški zbor  
 V. Lisinski: Cum invocarem, motet  
 S. Mokranjac: X. rukovet  
 Zborovi Mendelssohna, Brahmsa ili Dvoraka (po izboru).

**2.5. KLAVIRSKA MINIJATURA**

R. Schumann: Sanjarenje iz "Dječjih prizora"  
 F. Livadić: Notturmo  
 F. Chopin: Nocturno op. 9. br. 2 u Es-duru  
 V. Lisinski: Mazur u a-molu (12. VI. 1849)  
 J. Brahms: Valcer u D-duru  
 /F. Liszt: Consolations /.

**2.6. RAZVOJ PROGRAMNE GLAZBE**

H. Berlioz: Fantastična simfonija  
 F. Liszt: Preludiji  
 V. Lisinski: Večer

- 2.7. ROMANTIČNA OPERA**  
 C. M. Weber: Strijelac vilenjak, prizor u Vučjem ždrijelu  
 V. Lisinski), Porin, uvertira, završetak II. čina, arija Sveslava  
 I. Zajc: Nikola Šubić Zrinjski, romanca Zrinjskoga, U boj, u boj
- 2.8. RAZVOJ OPERE - VERDI I WAGNER**  
 G. Verdi: Rigoletto, arija R. iz II. čina  
 R. Wagner: Tristan i Izolda, predigra I. činu
- 2.9. RAZVOJ CIKLIČKIH GLAZBENIH VRSTA**  
 Cikličko načelo oblikovanja  
 A. Dvorak: IX. simfonija u e-molu, "Iz novoga svijeta"
- 2.10. REALIZAM NA OPERNOJ POZORNICI**  
 M. P. Musorgski: Boris Godunov, Borisov monolog i prizor sa satom, prizor pobunc pod Kromama  
 G. Bizet: /Carmen, odlomci,  
 R. Leoncavallo: Pagliacci, prolog, arija Cania /.
- 2.11. IMPRESIONIZAM I NJEGOVI ODJECI**  
 C. Debussy: Preludij za "Faunovo poslijepodne"  
 B. Kunc: Dva nokturna op. 32  
 K. Baranović: Crn-bel  
 A. Lajovic: Mesec v izbi
- 2.12. GLAZBA NA PRIJELAZU STOLJEĆA**  
 R. Strauss: Vragolije Tilla Eulenspiegela  
 G. Mahler: Dječakov čarobni rog
- 2.13. GLAZBA 20. STOLJEĆA - uvod**  
 I. Stravinski: Petruška, odlomci;  
 Posvećenje proljeća, odlomci  
 J. Š. Slavenski: Sonata religiosa
- 2.14. RAZBIJANJE TONALITETA**  
 - slobodna i sustavno sredena atonalitetnost  
 A. Schoenberg: Tri glasovirska komada, op. 11  
 A. Schoenberg: Valcer iz Pet glasovirskih komada, op. 23.  
 A. Berg: Wozzeck, III. čin
- 2.15. NOVI NACIONALNI STILOVI**  
 L. Janaček: Glagolska misa  
 J. Š. Slavenski: Voda zavra  
 J. Gotovac: Koleda
- 2.16. NEOBAROK I NEOKLASICIZAM**  
 A. Honegger: Pacific 231  
 S. Prokofjev: Klasična simfonija  
 S. Šulek: I. klasični koncert, III. stavak
- 2.17. TRADICIJA I NOVE TEŽNJE (1.)**  
 B. Bersa: Sunčana polja, simfonijska pjesma  
 B. Britten: Jednostavna simfonija  
 C. Orff: Carmina burana, O fortuna
- 2.18. TRADICIJA I NOVE TEŽNJE (2.)**  
 B. Bartok: Glazba za instrumente sa žicama, udaraljke i čelestu  
 B. Bjelinski: Serenada za trublju, glasovir, gudačka glazbala i udaraljke
- 2.19. UMJETNOST JAZZA**  
 Negro sprituals (po izboru),  
 Obilježja jazza (djela po izboru),  
 G. Gershwin: Jazz i umjetnička glazba -  
 - Rhapsody in Blue
- 2.20. GLAZBENI IZRAZ DRUGE POLOVICE 20. STOLJEĆA**  
 K. Penderecki: Threnos  
 G. Ligeti: Atmospheres  
 B. Sakač: Tri sintetske poeme  
 M. Kelemen: Skolion

LITERATURA za učenike:

- K. Kos: STOLJEĆA GOVORE GLAZBOM - 2, Školska knjiga, Zagreb, 1992.  
 (Zvukovne ilustracije -  
 - Kasete "Stoljeća govore glazbom - II./br. 1-5)

Dodatna literatura za one koji se žele pobliže upoznati sa životom i djelom značajnijih glazbenih stvaratelja i nešto više saznati o glazbenoj umjetnosti:

- L. Županović: STOLJEĆA HRVATSKE GLAZBE, Školska knjiga, Zagreb, 1980.  
 J. Andreis: POVIJEST GLAZBE II., III. i IV. Zagreb, 1974, 1976.  
 J. Andreis: VJEČNI ORFEJ, Zagreb, 1968.  
 J. K. Berendt: KNJIGA O JAZZU, Zagreb, 1958.  
 K. Kovačević (urednik): Muzička enciklopedija I, II. i III., drugo izdanje, Zagreb, 1971., 1974., 1977.  
 I. Stravinski - R. Craft: MEMOARI I RAZGOVORI I-II, Zagreb, 1972.  
 N. Turkalj: STO OPERA, Zagreb, 1964.  
 R. Wagner: MOJ ŽIVOT, Zagreb, 1966.

### III. DIDAKTIČKE UPUTE

U cjelokupnom radu težište je na aktivnom upoznavanju temeljnih značajki samoga djela, a to se, među ostalim, postiže i višekratnim slušanjem pojedinih skladbi (tijekom satova ponavljanja gradiva, ali i obveznim samostalnim slušanjem kod kuće). Uz temeljnu analizu djela i utvrđivanje stilističkih značajki razdoblja u kojem je ono nastalo, mogu se spomenuti osnovni podaci o autoru, njegovima najvažnijim djelima te obilježjima njegova osobnoga stvaralačkog stila, i sl. Međutim, podaci ove vrste bit će samo svojevrsna nadopuna zvukovnim iskustvima, koje učenici neprestano trebaju stjecati i nadopunjavati tijekom školovanja u gimnaziji.

Kad god je to moguće ostvariti, preporučuje se uspostavljanje glazbenih obilježja nekoga razdoblja sa zbivanjima u likovnoj umjetnosti i književnosti.

Predloženi primjeri za slušanje mogu se u nekim okolnostima zamijeniti i drugima glazbenim ilustracijama sa sličnim ili jednakim stilističkim, odnosno oblikovnim ili izvoditeljskim obilježjima. To vrijedi i za primjere, kojima se gradivo nadopunjuje i produbljuje.

Uz slušanje glazbe u školi, učenici trebaju steći naviku slušanja umjetničke glazbe i kod kuće (uporabom gramofonske, CD ili magnetofonske snimke, praćenjem odgovarajućih radio ili TV-emisija), a valja im omogućiti odlazak na koncerte i u kazalište. O njihovim doživljajima i zapažanjima svakako treba razgovarati da se razvije i njihova kritička kulturološka misao.

Boljem upoznavanju glazbenih djela može pridonijeti i pjevanje glazbenih tema, odnosno melodije koja obilježava neki ulomak stavka. Međutim, pjevanje ne mora uvijek biti izravno povezano sa slušanjem predložene skladbe, već može poslužiti i kao nadopuna gradivu u obradi nekoga stila (učenici pjevaju napjev, koji pripada određenom razdoblju) ili može biti povezano s nekim aktualnim glazbenim događajem (obljetnica nekog skladatelja), odnosno s predstojećom posjetom kazalištu (ulomak neke arije ili zbora), i tome slično.

Učenike valja poticati i na djelatno bavljenje glazbom izvan redovne nastave u gimnaziji (sviranje nekoga glazbala, sudjelovanje u školskom zboru ili instrumentalnom sastavu, u folklornoj družini itd.).

Slušanje glazbe u školi potrebuje djelomičnu kabinetsku nastavu i zahtijeva odgovarajuću opremu (dobar stereokasetofon, gramofon s pojačalom, dovoljne snage za kvalitetnu reprodukciju u razredu, po mogućnosti videoudazaj) te prikladne tonske i videosnimke. Osim toga, u prostoriji u kojoj se izvodi nastava glazbe potreban je glasovir (pianino radi demonstracije pojedinih primjera "uživo").

Tonske snimke glazbenih primjera valja također imati u dovoljnom broju i u učeničkoj knjižnici kako bi ih učenici mogli (po napatku nastavnika) posuditi i kod kuće u miru jednom ili više puta poslušati.

#### OPREMA PROGRAMA I UČIONICE

##### *Sredstva za reprodukciju zvuka*

Za učionicu, u kojoj se ostvaruje nastava glazbe, najbolje je da ima odgovarajuću stalno smještenu stereoliniju s gramofonom, CD-elementom, kasetofonom, pojačalom i višezvučničkim kutijama.

Prijenosni školski kasetofon treba biti dovoljne snage da može ostvariti kvalitetnu reprodukciju glazbe u velikoj učionici (uporaba malih sobnih kasetofona u učionici iskripljuje zvukovna obilježja umjetničke glazbe, posebice zvuk orkestra). Isto tako potrebno je da kasetofon obvezatno ima brojčanik okretanja vrpce (ili brojilo vremena) da bi se olakša traženje pojedine snimke, odnosno premotavanje vrpce do početka neke skladbe. Dobri prijenosni kasetofoni često imaju ugrađenu i aparaturu za reprodukciju CD-snimki.

##### *Glazbalo*

Glasovir (pianino) standardno je glazbalo u učionici za glazbenu umjetnost. U iznimnim slučajevima, za pratnju pjevanju te za izdvojenu demonstraciju glazbene teme nekoga djela itd., može poslužiti i bolji tonski sintetizator (treba imati klavijaturu standardne veličine, s opsegom od pet oktava, te ugrađene male zvučnike).

##### *Tonske snimke*

Ostvarivanje programa razumijeva obvezatnu opremljenost zvukovnim materijalom za slušanje. Kasete s odgovarajućim izborom skladbi ne smiju biti samo za nastavnika, već i za učenike. Učenici ne moraju nabavljati kasete, ako žele ponovno slušati glazbu koju su čuli u školi, ili ako pojedina djela trebaju bolje upoznati radi slušne provjere poznavanja gradiva. Potrebno je da mogu kasete posuditi u školi (u kabinetu za glazbu ili u školskoj knjižnici). To znači da školska knjižnica treba obvezatno imati i priručnu fonoteku s bar dva ili više kompleta kasete (ovisno o broju odjela pojedinoga razreda i ukupnoj veličini škole). U opremanju programa glazbene umjetnosti valja tonske snimke na neki način izjednačiti s literaturom za književnost, gučiti odlazak na koncerte i u kazalište. O njihovim doživljajima i zapažanjima svakako treba razgovarati.